

Registratienummer: 24.131684

Aan Verenigde vergadering
Van Dijkgraaf en hoogheemraden
Portefeuille Hans Schouffoer
Onderwerp Stand van zaken KRW: Koepelrapport Tussenevaluatie 2024 en Juridische Scan
Datum 19 november 2024

Waarom krijgt u deze memo

Middels deze memo willen we u, ter voorbereiding op de beeld-VV van 11 december, over de volgende zaken informeren:

- De belangrijkste uitkomsten van de landelijk ex-ante beleidsanalyse Koepelrapport KRW Tussenevaluatie 2024;
- Een bondige weergave van de bevindingen en aanbevelingen uit de rapportage *KRW-assessment waterschappen regio Rijn-West, juridische QuickScan KRW-doelbereik waterschappen in de regio Rijn-West: de basis op orde*, opgesteld door de Universiteit van Utrecht (UU);
- Het proces voor het actieplan KRW 2025-2027 dat begin 2025 aan u zal worden voorgelegd.

Goed om te weten:

- Zowel het koepelrapport als de juridische scan van de Universiteit Utrecht (UU) zijn extern opgesteld. Het is geen beleid van Rijnland.
- De VV van 11 december gaat om beeldvorming. Het rapport van UU heeft een hoog technisch gehalte. U krijgt op 11 december nadere uitleg en heeft de gelegenheid om verduidelijkende vragen te stellen.

Wat is het belangrijkste

De KRW gaat over al het water in Nederland, maar wordt beoordeeld voor ongeveer 750 KRW-waterlichamen in oppervlaktewater, met bijna 140 doelen voor ecologie en chemie per waterlichaam. Daarnaast zijn er in Nederland 23 grondwaterlichamen met circa twaalf doelen. Bij elkaar gaat het om ongeveer 100.000 waterkwaliteitsparameters die aan een bepaalde norm moeten voldoen, om als 'goed' te kunnen worden aangemerkt. Rijnland heeft 40 KRW-waterlichamen voor oppervlaktewater. Ook liggen er 3 grondwaterlichamen in het beheersgebied waar de provincies beheerder van zijn.

De deadline voor het behalen van de Europese KRW komt snel dichterbij. In 2027 moet al het water 'schoon en gezond' zijn, de waterkwaliteit mag niet achteruit zijn gegaan en alle benodigde maatregelen moeten zijn uitgevoerd. Bij het vaststellen van het Stroomgebiedbeheerplan 3 (SGBP3) is door de Tweede Kamer gevraagd te komen met een prognose of de KRW-doelen worden gehaald in 2027. Dit heeft geleid tot de landelijk ex-ante beleidsanalyse Koepelrapport KRW Tussenevaluatie 2024 (hierna Tussenevaluatie). Dit rapport wordt medio december 2024 aan de Tweede Kamer overhandigd, maar de belangrijkste conclusies willen we al met u delen (onder embargo). De Tussenevaluatie maakt deel uit van het KRW-Impulsprogramma dat door voormalig minister Harbers van I&W namens het Rijk is gestart met de provincies, gemeenten en waterschappen. Het doel van dit programma is om tijdig uitgevoerd te hebben wat is afgesproken. Regio en Rijk zetten zich daarnaast in voor aanvullende- en verbeteracties om te voldoen aan de eisen van de KRW.

De belangrijkste conclusies:

- De landelijke prognoses laten zien dat de KRW-doelen in 2027 niet volledig gehaald worden. Voor de chemische toestand is de voorspelling wisselend. De ecologische toestand zal weliswaar verbeteren, maar is onvoldoende om de gestelde doelen te halen.
- Op basis van het 'one out, all out' principe, waarbij aan alle ecologische en chemische doelen voldaan moet worden, voldoet nagenoeg geen van de KRW-waterlichamen aan de "goede toestand". Als naar de individuele meetgegevens wordt gekeken is het beeld over heel Nederland genuanceerder. Dan blijkt dat 80% van de individuele parameters voldoet of gaat voldoen aan de normen.
- In Rijnland zien we hetzelfde beeld. De biologie scoort iets beter dan het landelijk beeld, maar door normoverschrijdingen op de specifiek verontreinigende stoffen is er op geen enkel waterlichaam ecologisch doelbereik. Uit de prognoses (doorkijk naar 2027) blijkt dat het doelbereik in 2027 niet heel veel beter zal zijn.
- In twee van de drie grondwaterlichamen in Rijnlands beheergebied voldoen de kwaliteitsnormen. In alle drie de gebieden zien we dat de kwaliteit langzaam verslechterd (vergrijzing). Waar nu nog geen normoverschrijdingen zijn, bestaat risico dat dit in de toekomst wel gaat gebeuren.
- Belangrijke parameters voor het halen van een goede ecologische toestand zijn nutriënten. In Rijnland nemen de concentraties af en zijn de dalende trends het best zichtbaar in de boezem. De dalende trend voor fosfor begint af te vlakken.
- Voor chemische KRW-stoffen verkeren de Rijnlandse waterlichamen in minder goede toestand dan in het landelijk beeld. Het halen van de doelen is hier lastig, mede door de one out-all out-systematiek. Van veel chemische stoffen neemt de concentratie in de loop van de tijd wel af. Dat is ook te zien aan de daling van de toxische druk (milieubelasting) van alle chemische stoffen die zijn gemeten.

Lopende (extra) inspanningen

In 2023 heeft toenmalig minister Harbers het KRW Impulsprogramma in gang gezet. Het briefadvies van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli)¹ was hier mede aanleiding toe. U bent hierover op 12 juli 2023 middels een TKN-memo geïnformeerd. Bij Rijnland heeft dit o.a. geleid tot een aanpak op de herziening van onze vergunningen, meer inzet op indirecte lozingen (met metingen en adviesrol naar de omgevingsdiensten), aanpassen van de meetnetten en/of monitoringsystematiek. De modelberekeningen uit de Tussenevaluatie 2024 en eigen trendgegevens worden gebruikt om de 40 Rijnlandse waterlichamen door te lichten. De centrale vraag hierbij is of we nu nog aanvullende maatregelen kunnen nemen om doelbereik in 2027 of (kort) daarna mogelijk te maken.

Meerdere actielijnen uit het Impulsprogramma leveren handreikingen op ter voorbereiding op het 4^e Stroomgebiedsbeheersplan (SGBP4; voor Rijnland de Nota Schoon Water 4 (NSW4)). In 2027 zullen deze worden vastgesteld. In het SGBP4/NSW4 komt de doorkijk naar doelbereik na 2027 en wat er nodig is om de doelen alsnog te bereiken en geen achteruitgang te hebben. Ook zullen de nota's een verklaring bevatten van het niet hebben kunnen halen van doelen (het verantwoordingsspoor) als onderdeel van de verantwoording naar Brussel. In voorbereiding op dit verantwoordingsspoor heeft Rijnland samen met de andere waterschappen in het stroomgebied Rijn-West een juridische scan laten uitvoeren door de Universiteit Utrecht (UU).

Juridische Scan Universiteit Utrecht

De zes waterschappen in stroomgebied Rijn-West hebben de UU gevraagd de juridische risico's en aanbevelingen op de huidige werkwijze rond de KRW in beeld te brengen. Het rapport bestaat uit een generiek deel, dat voortbouwt op de inventarisatie die de UU heeft gemaakt voor de Brabantse Waterschappen, en een per waterschap specifiek deel. De UU-rapportage *KRW-assessment waterschappen regio Rijn-West, juridische QuickScan KRW-doelbereik waterschappen in de regio Rijn-West: de basis op orde* is onlangs in concept aan Rijnland opgeleverd.

¹ Briefadvies Goed water Goed geregeld (Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, 11 mei 2023)

In de opdracht aan de UU zijn de volgende drie vragen geformuleerd: Doen we het goed genoeg? Doen we het juiste? Waar liggen de grootste opgaven en welke oplossingen zijn voorhanden (voor Rijnland)?

Het rapport van de Universiteit van Utrecht is opgenomen als bijlage. In het rapport zijn verschillende risico's en aanbevelingen geformuleerd. Aangezien het rapport omvangrijk is, worden deze hieronder beknopt weergegeven. De hoofdpunten van de bevindingen kunt u in het rapport terugvinden vanaf paragraaf 4.2. Bijlage 8 van het rapport geeft een samenvattende tabel.

Risico's:

- Er is onvoldoende gerichtheid op het halen van de KRW-doelen. Dat gaat om doorwerking in beleid, keuzes en budget.
- Het halen van de doelen en bestrijding van exoten is ook een verantwoordelijkheid van Rijnland.
- De landbouwmaatregelen rondom de KRW zijn te veel op basis van vrijwilligheid.
- Het effect van de maatregelen is onvoldoende in beeld.
- Er mist een KRW-gestuurd handhavingsbeleid.

Aanbevelingen:

- Laat het KRW-belang beter doorwerken in prioritering, afwegingen en inzet van budget.
- Laat beleidsuitgangspunten beter doorwerken in maatregelenprogramma bij taak en bevoegdheidsuitoefening.
- Trek een vergunning in als KRW-doelen er niet door worden gehaald.
- Scherp de Waterschapsverordening aan op lozingseisen (o.a. voor landbouw).
- Stel verplichtende maatregelen voor de landbouw.
- Aangaande vergunningen: de adviestaak indirecte lozingen beter oppakken, sneller reageren op meldingen en check of maatwerkvoorschrift of stellen regels nodig is.

Vervolg

Tijdens de beeld-VV van 11 december 2024 worden zowel de tussenevaluatie als de juridische scan samen behandeld. Hierbij gaan we niet alleen in op de risico's en aanbevelingen, maar ook op wat we nu al doen om invulling te geven aan de geformuleerde risico's en aanbevelingen. Beide sporen worden meegenomen in het KRW-actieplan 2025-2027. Het actieplan zal op 5 maart 2025 worden voorgelegd aan de Verenigde Vergadering.

In januari 2025 (datum is nog niet bekend) geeft de UU een toelichting voor de zes Rijn-West waterschappen op de juridische scan. Deze bijeenkomst vindt waarschijnlijk plaats in Utrecht. Zodra er meer informatie beschikbaar is ontvangt u deze.